

14. Доници А. / У истоков христианства (от зарождения до Юстиниана): Пер. с итал.- М.: Политиздат, 1979. – 341 с.
15. Искусство стран и народов мира./ Краткая художественная энциклопедия, т.1. М.: Советская энциклопедия, 1962. - С. 388.
16. Історія Православної церкви в Україні./ Збірка наукових праць. Відділення релігієзнавства Інституту філософії НАН України.: Київ – Четверта хвиля, 1997. - 297 с.

Аннотация

В статье описано материал, рассмотрены в книге «Архитектура православного храма: от замысла к воплощению» и изложены основные и ключевые моменты каждой из частей книги.

Ключевые слова: церковь, православный храм,, храмостроения, архитектурно-художественный образ храма.

Abstract

This article describes the material covered in the book "The Orthodox Church Architecture: From the conception to the implementation" and set out the basic and key aspects of each of the book's parts.

Keywords: church, orthodox church, construction of the church, architectural and artistic image of the temple.

УДК 711.25

Айлікова Г.В.,
ДП УДНДІПМ «Діпромісто» імені
Ю.М.Білоконя, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗРОБЛЕННЯ СХЕМ ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РІВНЯ НА ПРИКЛАДІ СХЕМИ ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ КРЕМЕНЧУЦЬКОГО РАЙОНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Розглядаються особливості виконання робіт регіонального рівня – схем планування території (СПТ) окремих адміністративних районів, на прикладі розроблення «Схеми планування території Кременчуцького району».

В Законі України «Про регулювання містобудівної діяльності» визначено, що містобудівна документація має чітку ієрархічну підпорядкованість і поділяється на містобудівну документацію державного, регіонального та місцевого рівня.

Планування території на державному рівні здійснюється шляхом розроблення Генеральної схеми планування території України та схем планування окремих частин території України, наприклад, декількох областей, узбережжя Чорного та Азовського морів, територій з підвищеним техногенним навантаженням, особливо цінних або прикордонних територій, тощо. В планувальних роботах державного рівня визначаються принципові рішення щодо розвитку, забудови, зонування території України, проходження міжнародних транспортних коридорів, висвітлюються проблеми прикордонних територій, міжнародні екологічні проблеми, надаються пропозиції щодо інтеграції України в загальноєвропейську спільноту.

До містобудівних робіт з планування території регіонального рівня відносяться схеми планування Автономної Республіки Крим, окремих областей, адміністративних районів та їх частин, які розробляються у розвиток Генеральної схеми планування території України та визначають принципові вирішення розвитку, планування, забудови, використання територій адміністративно-територіальної одиниць.

Планування території на місцевому рівні здійснюється шляхом розроблення генеральних планів населених пунктів, детальних планів території та планів зонування території (зонінгів).

В даній статті розглядаються особливості виконання робіт регіонального рівня – схем планування території (СПТ) окремих адміністративних районів, оскільки сьогодні ці містобудівні документи набирають особливої ваги і

повинні вирішувати ряд проблем, безпосередньо пов'язаних з освоєнням та забудовою території поза межами населених пунктів.

У відповідності до ст.15. Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» «реалізація схем планування території ... районів здійснюється шляхом розроблення, затвердження і виконання програм економічного і соціального розвитку» відповідного адміністративного району, крім того, детальні плани території за межами населених пунктів розробляється лише на підставі затвердженої схеми планування території району, а детальний план території, в свою чергу, є єдиним документом, на підставі якого можуть надаватися у власність або користування ділянки для містобудівних потреб за межами населених пунктів або може змінюватися цільове призначення ділянок на території адміністративного району за межами населених пунктів.

Схеми планування території сьогодні повинні дати відповідь за рахунок яких ресурсів – природних, демографічних, економічних, повинен в подальшому відбуватися розвиток району, на яких територіях можливо здійснювати інвестиційну діяльність, які території потребують особливої уваги, тощо.

Не слід відкидати і політичну складову розроблення СПТ, оскільки при освоєнні територій для містобудівних потреб завжди знайдуться незадоволені, які замість вирішення проблем на території району, переводять ці проблеми в політичну площину, не вирішуючи їх, а «заговорюючи». В основному це стосується територій навколо великих міст: при вирішенні питань встановлення меж населених пунктів, виділенні територій під різні види інвестиційної діяльності, організації рекреаційних територій, проектуванні та будівництві нових доріг, трасуванні інженерних комунікацій, тощо. Недостатня поінформованість мешканців щодо перспектив освоєння території району, вузькогалузеві інтереси, відсутність єдиного документообігу, особливо з земельних питань, відсутність достовірної інформації стосовно існуючого та перспективного використання території, відсутність прозорої законодавчої бази можуть призвести до серйозних конфліктів та соціальних потрясінь. Як приклад можна навести – конфлікт «місто-область» навколо встановлення нової межі міста Києва та розміщення окремих елементів для обслуговування міста на територіях суміжних сілрад.

Саме в текстових та графічних матеріалах схем планування території відповідних адміністративних районів повинні надаватися пропозиції щодо:

- напрямку вирішення основних проблем територіального окремих населених пунктів;
- обґрунтування майбутніх потреб і визначення переважних напрямів використання території району;
- визначення територій для містобудівних потреб;

- забезпечення раціонального розселення та визначення напрямів сталого розвитку населених пунктів;
- урахування державних, громадських і приватних інтересів під час планування, забудови та іншого використання територій з дотриманням вимог містобудівного, санітарного, екологічного, природоохоронного, протипожежного та іншого законодавства;
- визначення територій, що мають особливу екологічну, рекреаційно-оздоровчу, наукову, естетичну, історико-культурну цінність, встановлення передбачених законодавством обмежень на їх планування, забудову та інше використання, розроблення містобудівних заходів щодо їх охорони та раціонального використання;
- розроблення заходів щодо охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів;
- розроблення заходів по розвитку інженерної та транспортної інфраструктури, соціального обслуговування;
- розроблення заходів щодо цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки.

В якості приклада виконання схеми планування території (СПТ) в сучасних умовах пропонується розглянути роботу «Схема планування території Кременчуцького району Полтавської області», яка була розроблена ДП УДНДПМ «Діпромiсто» імені Ю.М.Білоконя в 2012 році.

Необхідність розроблення «Схеми планування території Кременчуцького району Полтавської області» виникла у зв'язку із закінченням терміну дії роботи «Проект районної планировки Кременчугского сельського административного района Полтавской области» («Харьковпроект», 1987 г.) та зі змінами, які відбулися в законодавстві України, економічній та соціальній сфері держави в цілому і Кременчуцького району, зокрема.

Кременчуцький район знаходиться в південно-західній частині Полтавської області. Площа району становить 1,2 тис.км.кв.. Населення району близько 41,6 тис.осіб.

Через Кременчуцький район протікають річки Дніпро та Псел. Клімат району помірно континентальний, з нестійким зволоженням, холодною зимою і жарким, а інколи сухим літом.

Кременчуцький район відноситься до найбільш урбанізованих зон Полтавської області, що пояснюється знаходженням на його території великих промислових міст - Кременчука і Комсомольська та підприємств гірничо-добувної та переробної промисловості загальнодержавного значення, що функціонують на базі Кременчуцької магнітної аномалії.

Завдяки своєму географічному положенню на перетині важливих транспортних (залізничних, автомобільних, водних) комунікацій, наявності корисних копалин, розвиненої інженерної і транспортної інфраструктури, наявності рекреаційного потенціалу та земель сільськогосподарського виробництва, Кременчуцький район посідає одне з провідних місць в Полтавській області.

Однією з особливостей сучасного використання території району, яка суттєво впливає на формування економіки, якості екології, трансформацію території та зміну її функціональної приналежності, є наявність на території Кременчуцького району, в районі міста Комсомольська великого промислового утворення, яке виникло і сформувалось на базі розробки та переробки залізничних покладів Кременчуцької магнітної аномалії.

Згідно перспектив розвитку цього промислового утворення, на землях Дмитрівської сільської ради, яка територіально знаходиться біля м.Комсомольська, буде розміщено першу чергу металургійного заводу ТОВ „ВОСКЛА сталь”, кар’єр ТОВ „Єристівський ГЗК”, промислова ділянка кар’єру та електростанція ТОВ „Комсомольська когенераційна компанія”.

Відповідно до рішень Генеральної схеми планування території України, Кременчуцький район потрапляє в зону пріоритетного розвитку елементів загальнодержавної екологічної мережі, елементи якої формуються вздовж Дніпродзержинського водосховища, річки Псьол на базі існуючих природоохоронних, водоохоронних, озелених, рекреаційних територій, природних ландшафтів.

Без сумніву, формування великого добувального та промислового комплексу загальнодержавного значення в зоні розвитку екологічної мережі безумовно породжує конфлікт економічних та екологічних інтересів і надає особливої ваги рішенням, які приймаються, або будуть прийматися, при освоєнні території Кременчуцького району.

Враховувалось також, що перспективний розвиток територіально-промислового економічного комплексу всього Кременчуцького району і, в особливості, м.Комсомольська в значній мірі буде залежати від своєчасного комплексного формування гірничорудної промислової зони при освоєнні залізничних копалин Кременчуцької магнітної аномалії, за рахунок будівництва Єристівського та Біланівського ГЗК. Місто Комсомольськ є мономістом і вся його, та прилеглих до нього населених пунктів, економіка будується на видобувній та переробній промисловості.

Окремо було виділено проблему існування на території перспективного промислового вузла ставка-відстійника заводу ТОВ «Укртатнафта», який вже на протязі 40 років забруднює підземні води фенолами та іншими токсичними

елементами. Саме це – одна з найсерйозніших проблем, яка потребує негайного вирішення.

Містобудівний аналіз, що був проведений в роботі, показав, що розвиток промислового вузла в подальшому може мати для району як ряд позитивних, так і ряд негативних наслідків.

Позитивними, без сумніву, є інвестиційна привабливість гірничорудних територій, створення 17 тис. нових робочих місць, нової транспортної, інженерної та соціальної інфраструктури території.

Негативні наслідки – це порушеність територій, проблеми з водозабезпеченням та водовідведенням, можливість техногенних катастроф, виведення з сільгоспобороту земель сільськогосподарського призначення, переселення на інші території мешканців сіл, що потрапляють в зону розробки кар'єрів.

Крім того, в СПТ було відзначено, що одним з серйозних недоліків планувальної організації району є поганий транспортний зв'язок правобережної та лівобережної частин району та порівняно невелика кількість місць для довгострокового відпочинку та рекреації. Таким чином, до основних проблем освоєння території Кременчуцького району були віднесені:

- проблеми, пов'язані з переселенням населення з зони розбудови кар'єрів на нові території, і в зв'язку з цим, містобудівне освоєння цих територій їх інфраструктурне забезпечення;
- забезпечення будівництва нових мостових переходів в районі Кременчука та для проходження транспортного коридору Південь – Північ;
- реструктуризація існуючого промислового комплексу району, його екологізація;
- ліквідація відстійників Укртатнафта, як одного з забрудників підземних вод;
- реабілітація порушених внаслідок антропогенної діяльності територій;
- розвиток, інфраструктурне та соціальне забезпечення сільських населених пунктів;
- розвиток природо-заповідних, лісовкритих, озелених територій та елементів екологічної мережі;
- організація і розвиток об'єктів рекреаційної та туристичної галузі, організація зеленого, пізнавального та екстремального туризму.

Для визначення перспективного населення Кременчуцького району були розглянуті такі чинники:

- демографічний прогноз чисельності населення Кременчуцького району виконаний фахівцями відділів міграційних досліджень та демографічного прогнозування Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України;

- особливості формування системи розселення на території району, з врахуванням ліквідації населених пунктів, що потрапляють під розвиток промислового утворення (комплексу), що формується на території Кременчуцького району;

- територіальна ємність району та потенціальна можливість розселення на його території нового населення, що пов'язане з обслуговуванням промислового комплексу;

- перспективне населення міст Кременчука та Комсомольська, яке визначене генеральними планами цих міст.

Враховуючи те, що повному або частковому переселенню підлягає 14 населених пунктів, які потрапляють в зону розвитку кар'єрів, а також те, що, згідно з перспективами розвитку самого промислового утворення, кількість працюючих на ньому на розрахунковий термін досягне 17,3 тис. осіб (що потребуватиме, виходячи з коефіцієнту сімейності та специфіки організації роботи на території промислового комплексу, розселення додатково ще близько 35,0 тис. осіб.), та враховуючи високе існуюче техногенне навантаження на територію району, в роботі було прийняте рішення, що на території власне Кременчуцького району буде розселятись лише населення, що переселяється з зони розвитку Кременчуцького промислового комплексу. Додаткові 35,0 тисяч осіб було запропоновано розселити на території сусіднього Козельщинського району.

В проекті були надані пропозиції щодо вдосконалення існуючого планувального каркасу району та запропоноване функціональне зонування території району з визначенням режиму використання відповідних зон.

З точки зору функціонального зонування (по переважному напрямку основних функцій), на території району були виділені такі основні зони:

I. Зона переважно містобудівного освоєння території.

II Зона з пріоритетним розвитком гірничо-добувної та металургійної промисловості (високотехнологічної).

III. Зона переважно сільськогосподарського використання.

IV Зона переважно рекреаційного використання.

V. Зона територій, що охороняються (екологічний каркас, ареали розташування об'єктів історико-культурної спадщини).

VI Зона спільних інтересів суміжних територіальних громад.

Виходячи з того, що більша частина конфліктів на території району пов'язані з вирішенням або моніторингом екологічних проблем, велика увага в схемі планування приділялась мінімізації впливу техногенних чинників на довкілля та визначенню містобудівних заходів щодо охорони довкілля.

Серед них:

- реконструкція виробництв, екологічно спрямована модернізація технологічних процесів та обладнання на всіх екологічно шкідливих об'єктах
- налагодження якісного росту промислового виробництва за рахунок подальшого впровадження ресурсо- та енергозберігаючих технологій,
- комплекс заходів щодо покращення стану повітряного
- запровадження системних підходів в сфері поводження з промисловими відходами
- удосконалення магістральної мережі та екологізація транспортних потоків
- планувальна організація та благоустрій з максимальним озелененням прибережної захисної смуги рік Дніпро та Псел
- проведення комплексу заходів з інженерної підготовки та гідротехнічного захисту території, упереджене виконання заходів з подолання негативних наслідків впливу гірничих підробок на інженерні споруди та мережі
- рекультивация відпрацьованих кар'єрів, відвалів, шламонакопичувачів, звалищ з подальшим поліфункціональним використанням цих територій
- створення охоронних природних зон та об'єктів як частини екологічної мережі регіонального значення з запровадженням суворого природоохоронного режиму природокористування на природно-заповідних територіях та їх оздоровлення;
- створення системи моніторингу екологічної ситуації Кременчуцького залізничного регіону з метою своєчасного реагування щодо упередження кризових та небезпечних процесів та явищ.

В роботі були також надані пропозиції щодо реалізації заходів, передбачених в схемі планування території Кременчуцького району.

В залежності від специфіки району на його території можуть бути виділені інші функціональні зони та надані пропозиції з усіх аспектів, що сприятимуть розвитку відповідної території.

Отже, можна стверджувати, що схеми планування території адміністративних районів можуть стати сьогодні інструментом управління нового типу, який спрямований на роботу в нових умовах та можуть допомогти вирішити складні задачі по врегулюванню протирічних інтересів громади, держави, окремої особи. Крім того, СПТ, виконана в електронному вигляді в системі координат УСК 2000, та з відповідним кодуванням об'єктів, повинна стати базою для створення містобудівного кадастру регіонального рівня.

Література.

1. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності».

2.Схема планування території Кременчуцького району Полтавської області» - ДП УДНДППМ «Діпромiсто» імені Ю.М.Білокопя, 2012 р.

Аннотация

В работе рассматриваются особенности выполнения работ регионального уровня – схем планировки территории (СПТ) отдельных административных районов на примере разработки «Схемы планировки территории Кременчугского района».

Abstract

The article discusses about the features of schemes of territory planning (SPT) the individual administrative regions by the example of " Scheme of territory planning of Kremenchug region."